

"ישיבישע בלאט" - "הדף היומי" מבחר "שאלות ותשובות" ל"עיון והעמקה" בדברי הגמרא

דף כז.

השאלות

1. נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל פטור, וקשה הלא השבועה לא חלה, ומהו לשון פטור?

לקיים ולא קיים פטור, ועי' תוד"ה לקיים דבמלקות חייב ורק מקרבן איתמעט דאינו בלאו והן, ודעת הרמב"ן דפטור אף ממלקות דבל יחל דברו כתיב ולא חפצי שמים, ועי' אפיקי ים (ח"א לו' א-ב) למה נקט בגמרא רק את הטעם שאינו בלאו והן.

תוד"ה אביא, ביארו שנשבע להרע לעצמו חל רק למ"ד (ב"ק צא:); שאדם רשאי לחבול בעצמו, וברשב"א (שו"ת ח"א תרטז) כתב דאיירי בנשבע שלא לאכול דרשאי לכו"ע, ובר"ן (לעיל כג:) תירץ דאף למ"ד אסור כיון שאינו מפורש בתורה חלה שבועה עיליה, ועי' חקרי לב שתלה החקירה בנשבע להרע לאחר אם לא חל משום דהוי נשבע לבטל את המצוה, או משום דאינה שבועת הרשות, בדעת התוס' והרשב"א.

מה הטבה אינה בביטול מצוה, והטעם עי' רש"י, ועי' מהרש"א ותורת חיים, ובבעל המאור ביאר באופן אחר, ע"ע בר"ן.

משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו, ועי' תפארת ישראל (ב"מ ריש פרק ח'), ועי' רעק"א (שו"ת מהדו"ק מו') ובקה"י נדרים (סי' מו').

ע"ב

1. דעת הרמב"ם (שבועות ד' י') בנשבע שלא יאכל ככר היום, וחזר ונשבע שלא יאכלנה לעולם, דאין השבועה השנייה חלה, וקשה אמאי לא הוי מוסיף או כולל מה שהוסיף לעולם? (עיי"ש ראב"ד)

2. שאם נשאל על הראשונה עלתה לו שנייה תחתיה, וביאר רש"י לפי שהחכם עוקר את הנדר מעיקרו וכו', ולפי זה בהפרת בעל דמייגז גיז לא תחול השבועה שנייה וקשה מאי שנא מאיסור שאין חל על איסור אבל תלוי ועומד ואם פקע הראשון חל השני?

עד שיפרוט לך הכתוב יחדיו, עי' כל הסוגיא ב"מ צד: צה. ושם ברש"י תוס' וריטב"א.

בדין שבועה שלא חלה על שבועה, ברש"י כתב דהוא כמו שאין נשבעים לקיים המצוה, ובתוס' (ע"א ד"ה לקיים) דימו זאת ל"אין איסור חל על איסור", ועי' אבני מילואים (שו"ת ח"ב יב), וקובץ הערות (לג' אות א), וברמב"ן במלחמות כתב לשיטתו דהמיעוט הוא מלא יחל דברו אבל מיחל הוא חפצי שמים.

אינו חייב אלא אחת, ובטעם שאינה שבועת שוא, כתב בר"י מיגאש דכיון שבאה לחזק את האיסור אינו שוא, ועי' ריטב"א ונימו"י דאינה שוא כיון שאם ישאל על הראשונה תחול השנייה, ועי' ח"י הגר"ש נדרים ט' (אות ח').

עי' שו"ע (יו"ד רלח' יז) שמסתפק בנשבע לבטל שבועתו הראשונה ואח"כ נשאל על שבועה הראשונה, האם תחזור שבועה שנייה לחול ויפטר מידי שבועת שוא או לא, עיי"ש ש"ך, ואפיקי ים (ח"א לו' ב' ס"ק יז), ובחידושי רבי שמעון נדרים (סי' יד').

תוד"ה הכי, הקשו במקבל שתי נזירות ונשאל על אחת למה לא יותרו שניהם מדין הותר מקצתו הותר כולו, עי' מחנה אפרים (נדרים יז), ועי' חכמת בצלאל, ואור שמח (נזירות ג' י').

התשובות

השתדלנו להביא את תמצית דברי המפרשים, מלבד אלו המובאים בגמ' כמו תוס', מהרש"א רש"ש וכדו'

1. ברמב"ם (פיה"מ) ביאר דאיירי לענין הקרבן, וברש"ש כתב דאיירי אפילו במקום שחלה השבועה כגון במוסיף או כולל, מכל מקום על החלק של המצוה פטור.

ע"ב

1. באבני מילואים (סי' טו') תי' דכאן אם יעבור על השבועה הראשונה כבר לא יוכל לעבור על השנייה דליכא ככר, ובאור שמח תי' דאיסור כולל שייך רק אם יכול לחול גם ללא מה שאוסר האיסור הראשון, ובחידושי הגר"ש (נדרים יא') דאין האיסור כולל חל רק בחל מיד על מה שלא אוסר האיסור הראשון, אבל כאן על היום לא יכול לחול וממילא אינו חל כלל.

2. ביארו השער המלך (איסו"ב יז' ח') ורעק"א (גליון שו"ע יו"ד רלח' על הש"ך ס"ק כו'), דשבועה כיון דחלה בדיבור (ככל היוצא מפיו יעשה) צריך שיחול מיד בשעת הדיבור ואינה יכולה להיות תלויה ועומדת, וע"ע בית הלוי (ח"א מד').

לע"נ הרב חיים בן ציון בה"ג רבי משה זצ"ל נלב"ע טו' כסלו

להנצחות והארות 0527652935, או 7652935@gmail.com לקבלת הדף במייל
שלח בקשה לכתובת זו, והדף יישלח אליך בלי"נ מידי יום.

חדש! נפתח קו טלפון בו ניתן לשמוע את השאלות והתשובות מידי יום.

מספר הקו - 0795255901

השאלות ינתנו מידי בוקר - התשובות, בשעות אחה"צ, בקרוב יהיה ניתן להשאיר תשובות.